

Farklı Dövüş Sporunu Yapan Öğrencilerin Sportmenlik Yönelim Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi

Mahmut ULUKAN¹

Özet

Yayın Bilgisi

Gönderi Tarihi: 16.02.2021
Kabul Tarihi: 21.03.2021
Online Yayın Tarihi:
21.03.2021

Anahtar Kelimeler

Spor, Dövüş Sporları,
Sportmenlik, Sportmenlik
Yönelimi

Bu araştırmanın amacı çeşitli dövüş sporlarıyla ilgilenen öğrencilerin sportmenlik düzeylerinin belirlenmesi ve bazı değişkenler açısından incelemesidir. Araştırma nicel araştırma deseninde betimsel tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya Aydın ilinde farklı dövüş sporlarıyla ilgilenen ortaöğretim öğrencilerinden %62,3'ü erkek, %37,7'si kadın olmak üzere 122 sporcu öğrenci katılmıştır. Çalışmada kullanılan Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği, Vallerand ve ark., (1997) tarafından geliştirilmiş, Sezen-Balçıkanlı (2010) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Verilerin normal dağılım gösterip göstermediği çarpıklık ve basıklık ile analiz edilmiştir (+1,96). Verilerin analizinde parametrik testler olan bağımsız örnekler t-testi ve ANOVA kullanılmıştır, ayrıca kişisel özelliklere ait frekans ve yüzde değerleri analiz edilmiştir ($\alpha=0,05$). Sporcuların sportmenlik yönelim düzeylerini belirlemek için tanımlayıcı istatistiklerden faydalanılmıştır. Araştırma bulgularına göre; cinsiyet değişkenine göre yapılan karşılaştırmalarda ölçeğin sporda sorumluluklara bağlı ve rakibe saygı alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($p<0,05$). Sosyal aktivitelere katılma durumuna göre yapılan karşılaştırmada ölçeğin bütünü ve alt boyutları arasında sosyal aktivitelere katılanların lehine anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Öğrencilerin spor yapma yıllarına göre yapılan karşılaştırmada ölçeğin rakibe saygı alt boyutunda anlamlı farklılık belirlenmiştir ($p<0,05$). Ancak dövüş sporunu yapan öğrencilerin günlük spor yapma süreleri ve spor yapma amaçlarına göre yapılan karşılaştırmalarda gruplar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>0,05$). Sonuç olarak; dövüş sporu ile ilgilenen öğrencilerin sportmenlik algılarının orta düzeyin üstünde olduğu saptanmıştır. Sporun sosyalleşme üzerindeki etkisi dikkate alındığında sporla ilgilenen bireylerin sadece spor alanında değil aynı zaman diğer alanlarda da sportmenlik yönelimlerinin geliştiği söylenebilir.

Investigation of Different Martial Sports Students Sportsmanship Levels in Terms of Some Variables

Abstract

Article Info

Received: 16.02.2021
Accepted: 21.03.2021
Online Published:
21.03.2021

Keywords

Sport, Martial, Sports,
Sportsmanship,
Sportsmanship Orientation

This research aims to determine students' sportsmanship levels interested in various martial arts and examine them in terms of some variables. The research was carried out in a descriptive survey model in quantitative research design. The study participated 122 athletes, 62.3% male and 37.7% female, among secondary school students interested in different combat sports in Aydın province. The Multidimensional Sportsmanship Orientation Scale used in the study was developed by Vallerand et al. (1997) and adapted to Turkish by Sezen-Balçıkanlı (2010). The data, whether it showed normal distribution, was analyzed by skewness and kurtosis (+1.96). Independent samples t-test and ANOVA, which are parametric tests, were used to analyze the data. Also, the frequency and percentage values of personal characteristics were analyzed ($\alpha = 0.05$). Descriptive statistics were used to determine the sportsmanship orientation levels of the athletes. The research findings: in the comparisons made according to the gender variable, a significant difference was found in the sub-dimensions of the scale due to responsibilities in sports and respect for the opponent ($p < 0.05$). In the comparison made according to participation in social activities, it was seen that there is a significant difference between the whole scale and its sub-dimensions in favor of those who participate in social activities ($p < 0.05$). In the comparison made according to the students' years of sports activities, a significant difference was found in the respect for the opponent sub-dimension of the scale ($p < 0.05$). However, in the comparisons made according to the daily sports time of the students who do martial arts and their purposes of doing sports, it was seen that there was no significant difference between the groups ($p > 0.05$). As a result, it was observed that the sportsmanship orientation of the students who were interested in martial arts was above the middle level. It was thought that sports had a positive effect on socialization. It can be said that individuals who are interested in sports develop sportsmanship orientations in sports and other fields.

¹Dumlupınar Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Kütahya, Türkiye

Giriş

Spor, insanın fiziki, psikolojik, sosyal, kültürel ve zihinsel yönlerini geliştirmesine katkıda bulunmak, kişilik oluşumunu ve karakter özelliklerinin gelişimini sağlamak, bilgi, beceri ve yetenek gibi kazanımlar sağlayarak topluma uyumunu kolaylaştırmak amacıyla gerçekleştirilen aktiviteler bütünüdür (Şahan ve ark., 2008; Sunay, 2016). Sporun özünü savunan düşünceye göre önemli olan bir yarışta kazanmak değil, o yarışta katılmaktır (Toohey ve Veal, 2000). Sporun daha önceki zamanlarda meslek olarak ortaya çıkması ve sporda profesyonellik anlayışının spora yansması ile sporcularda yozlaşma, müsabakalarda gizli anlaşma, parayla kazanma ve mağlup olma ile spor kötüleşmeye başlamış; başarı için sporcular üzerindeki aşırı baskı, onları para ve çıkar için her şeyi yapabilen insanlara dönüştürmüştür (Erdemli, 1996). Bu nedenle, sporun ve rekabetin özünü anlayan insanların yarışmalarda haksız başarıya karşı çıkması büyük önem taşımaktadır (Simon, 1991). Buna göre modern sporun ortaya çıkışından itibaren sportif erdem (fair play) ve sportmenlik ön planda tutulmuştur (David, 2005).

Spor kavramı içerisinde ön plana çıkan sportmenlik, aslında ahlaki bir kavram ve eğitici bir görüş olarak kabul edilmiş; oyun kurallarına uyum sağlama, başkalarına saygı gösterme, adalet, hakikat, centilmenlik gibi kişisel özellikleri içerirken; sahtekârlık, kurallara uymama, yalan gibi toplum tarafından kabul görülmeyen davranışları da reddettiği belirtilmiştir (Yapan, 2007). Ortaöğretim çağındaki çocukların ve gençlerin beden eğitimi derslerinde veya ilgilendikleri sporların eğitim merkezlerinde sportmenlik çalışmalarının başlatılması, geleceğin sporcusu, spor adamı, antrenörü, hakemi, yazarı ve seyircisi bu grup içinden çıkacak olması açısından önem arz etmektedir (Yıldıran, 2004). Sportmenlik davranışlarının eğitim kurumlarında ve spor alanlarında öğretilmesinde ahlaki değerlere sahip bir neslin yetiştirilmesinde hayati bir yere sahiptir (Çalayır ve ark., 2017).

Sportmenlik kavramı öncelikle insan onuruna saygının bir ifadesi olarak meydana gelmiş ve sporun her türünde ve her aşamasında adil ve dürüst bir oyun oynama anlayışını kazandıran ahlaki bir ilke olarak kendini kanıtlamıştır (Pehlivan, 2004). Ayrıca adalet, cesaret, tahammül, öz disiplin, başkalarına saygı, hoşgörü, ihtişam gibi özelliklerin önemini vurgulayan bir teoridir (Koç, 2013). Farklı bir tanıma göre sportmenlik sorumlu bir birey olmanın yanı sıra düşünceli bir sporcu olarak rekabet ve dürüstlüğün bir ifadesi şeklinde tanımlanmakta ve aynı zamanda saygı, yüce gönüllülük, nezaket, cana yakınlık, centilmenlik, şefkat, sabır ve cömertlik gibi sözcüklerle örneklenmektedir (Stornes ve Ommundsen, 2004). Sportmenlik; ayrıca etik kurallar, oyun ve felsefe kurallarının bir kombinasyonu olarak da ifade edilmektedir (Koç, 2017). Keating (2007) sportmenliği verimlilik, dayanıklılık, öz disiplin, özgüven, adalet, haklılık, yüce gönüllülük ve hoşgörü, hayranlık, anlayış, ahlak, iyilik, insanlık ve toplum gibi unsurları içerdiği şeklinde açıklamıştır. Bir başka kaynakta ise sportmenlik, sporu ve faaliyetleri ahlak, saygı, adalet, dostluk gibi uygun davranışlarla güzelleştirme arzusu ve kültürü olarak tanımlanmaktadır (Ellis ve ark., 2004).

Sportmenlik, spor aktiviteleri içindeki sosyal ve ahlaki değerlerle ilişkilendirilen, kapsamlı ve kurallara uygun tutarlı bir davranış biçimidir; sportmenlik fonksiyonları aynı zamanda rekabetçi spor koşullarında uygunsuz davranışların azaltılmasını da destek olur (Gencheva ve ark., 2017). Kurallara uyum sağlamanın yanı sıra belli bir davranış ve fikir yapısının benimsenmesini ifade eden sportmenlik, rakibe

fizyolojik ve psikolojik olarak zarar verebilecek her türlü faaliyetten bilinçli bir şekilde kaçınma, centilmence bir tavırla, hırslarına yenik düşmeden, rakibin haklarını gözeterek mücadele etmenin bir yoludur (Doğar ve Yağmur, 2019). Sportmenlik yönelimi; bir kişi, tehlikede veya sıkıntı içinde olan biriyle karşılaştığında, o kişiye yardım etme arzusu ve mevcut amacının peşinden gitme arzusu ile bir çelişki yaşadığında kişinin ahlaki noktalarının ortaya çıkması eğilimi olarak tanımlanmıştır (Balçıkınlı ve Yıldırım, 2011).

Dövüş sporlarının tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de profesyonel olarak icra edilmeye başlanması, dövüş sporları olarak nitelendirilebilecek her spor dalına ilgiyi geliştirmiştir. Bu ilgi dövüş sporları üzerine yapılan bilimsel araştırmaların sayısını git gide daha fazla etkilemektedir (Tekin ve ark., 2010). Yapılan araştırmalara göre dövüş sanatlarıyla ilgilenmenin olumlu psikososyal sonuçlarını içerdiği gözlemlenmiştir (Akçakoyun ve ark., 2010). Psikososyal yönden iyi olan bireylerin sportmenlik yönelimlerinin daha iyi olacağı düşünülmektedir. Ayrıca yapılan literatür taraması sonucunda dövüş sporuyla ilgilenenlerin sportmenlik yönelimleri ile ilgili yapılan çalışmaların kısıtlı olduğu görülmüştür. Bu sebeple bu araştırma literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu araştırmada çeşitli dövüş sporlarıyla ilgilenen öğrencilerin sportmenlik düzeylerinin belirlenmesi ve bazı değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırma aşağıda belirtilen problemler ile açıklanmaya çalışılmıştır.

1. Dövüş sporu yapan ortaöğretim öğrencilerinin sportmenlik yönelim düzeyleri nedir?

2. Dövüş sporu yapan ortaöğretim öğrencilerinin sportmenlik yönelim düzeylerine ilişkin algılarında cinsiyet, sosyal aktivite, günlük antrenman, spor yılı ve spor yapma amacı değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık var mıdır?

Materyal ve Yöntem

Araştırma Modeli

Araştırma nicel bir çalışma olup betimsel tarama modelinde gerçekleştirilmiştir.

Araştırma Grubu

Bilimsel çalışmalarda elde edilen sonuçların yapılacak çalışmalara katkısı, o çalışmanın niteliğini ortaya koyan önemli bir ipucudur. Bu ipuçlarıyla elde edilen sonuçlar, herhangi bir alanla ilgili bütüncül bilgilere erişim sağlar (Karasar, 2016). Araştırmanın evrenini, Aydın'da farklı dövüş sporlarıyla ilgilenen öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise Aydın'da belirlenen farklı dövüş sporlarıyla ilgilenen öğrenciler arasından "Basit Seçkisiz Örnekleme" yöntemi kullanılarak belirlenen 122 öğrenci oluşturmaktadır. Öğrencilerin yaş $16,39 \pm 0.807$ olarak hesaplanmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet, sosyal aktivite, günlük antrenman, spor yılı ve spor yapma amacı değişkenlerine göre açıklayıcı bilgiler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Değişkenler	Kategoriler	f	%
Cinsiyet	Kadın	46	37.7
	Erkek	76	62.3
Sosyal Aktivite	Evet	90	73.8
	Hayır	32	26.2
Günlük Antrenman	1 saatten az	9	7.4
	1 saat	58	47.5
	2 saat	32	26.2
	3 saat	23	18.9
Spor Yılı	1 yıl ve daha az	22	18.0
	2 yıl	58	47.5
	3 yıl	19	15.6
	4 yıl ve daha fazla	23	18.9
Spor Yapma Amacı	Kişisel gelişim	36	29.5
	Sağlıklı yaşam	45	36.9
	Mesleki kariyer	15	12.3
	Sosyo-kültürel akt. Katılma-paylaşım	26	21.3

Verilerin Toplanması

Araştırma verilerinin toplanması için araştırmacılar tarafından Aydın'da farklı okullarda öğrenim gören öğrencilere yaptıkları dövuş spor alanlarında antrenman saatleri dışında anket yöntemi ile ulaşılmıştır. Öğrenciler tarafından doldurulan veri toplama araçlarından 142'si geri dönüş yapmış olup 20'si yanlış ve / veya eksik doldurduğu için araştırma dışı tutulmuştur. Geriye kalan 122 sporcudan toplanan veriler ile araştırmanın analizleri yapılmıştır.

Araştırmada Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimleri Ölçeği ve araştırmacılar tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacılar tarafından geliştirilen bilgi formunda katılımcıların cinsiyet, yaş, sosyal aktivite, günlük antrenman, spor yılı ve spor yapma amacı hakkında bilgi veren öğeler bulunmaktadır.

Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelim Ölçeği

Vallerand ve ark. (1997) tarafından geliştirilen Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği Sezen-Balçıkkanlı (2010) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Türkçe versiyonu 20 maddeden ve 4 alt boyuttan oluşan ölçek 5'li likert tipinde derecelendirilmiştir. Ölçeğin alt boyutları Sosyal Normlara Uyum, Kurallara ve Yönetime Saygı, Sporda Sorumluluklara Bağlılık ve Rakibe Saygı'dır. Ölçeğin alt boyutlarına ilişkin Croanbach Alpha iç tutarlılık katsayısı .82 ve .91 arasında değişmektedir. Bu çalışma için ölçeğin bütünü için Croanbach Alpha iç tutarlılık katsayısı ise 0.97 olarak hesaplanmıştır.

Verilerin Analizi

Çalışma kapsamındaki ölçümlerden elde edilen veriler SPSS 25.0 istatistiki paket programı kullanılarak değerlendirilmeye çalışılmıştır. Demografik özelliklerin belirlenmesi için frekans ve yüzde analizlerinden faydalanılmıştır. Verilerin normal dağılım gösterip göstermediği çarpıklık ve basıklık ile analiz edilmiş ve neticesinde verilerin normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir (+1.96). Verilerin normal dağılım göstermeleri nedeni ile parametrik testler olan t-testi ve ANOVA testi kullanılmıştır. Spor yapan

öğrencilerin sportmenlik yönelim düzeylerini belirlemek için tanımlayıcı istatistikler kullanılmıştır. Sonuçların yorumlanmasında .05 anlamlılık düzeyi kullanılmıştır.

Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde istatistiksel analizler neticesinde elde edilen verilere ilişkin bulgu ve yorumlara yer verilmiştir.

Tablo 2. Katılımcıların Çok Yönlü Sportmenlik Yönelim Düzeyleri

Faktörler	N	X	Ss
Sosyal Normlara Uyum	122	19.40	2.34
Kurallar ve Yönetime saygı	122	20.24	2.52
Sporda Sorumluluklara Bağlılık	122	20.27	2.36
Rakibe Saygı	122	20.37	2.79
Sportmenlik Ölçeği	122	80.31	9.63

Tablo 2’ de spor yapan öğrencilerin tüm ölçekten aldığı ortalama puan 80.31 olarak hesaplanmıştır. Bu durumda, araştırmaya katılan ortaöğretim öğrencilerinin sportmenlik yönelim düzeylerinin orta seviyenin üzerinde olduğu söylenebilir ($X = 80.31$; $Ss:9.63$).

Tablo 3. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Analiz Sonuçları

Faktörler	Cinsiyet	N	X	Ss	t	P
Sosyal Normlara Uyum	Kadın	46	18,95	2,347	-1,676	,096
	Erkek	76	19,68	2,310		
Kurallar ve Yönetime saygı	Kadın	46	19,69	2,615	-1,896	,060
	Erkek	76	20,57	2,418		
Sporda Sorumluluklara Bağlılık	Kadın	46	19,73	2,323	-1,981	,050*
	Erkek	76	20,60	2,349		
Rakibe Saygı	Kadın	46	19,73	2,594	-1,983	,045*
	Erkek	76	20,76	2,860		
Sportmenlik Ölçeği	Kadın	46	78,13	9,572	-1,967	,051
	Erkek	76	81,63	9,500		

* $p<0,05$

Tablo 3’ de, katılımcıların sportmenlik yönelim ölçeğinin sporda sorumluluk bağlılık ve rakibe saygı alt boyutları ile “cinsiyet” değişkeni arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür ($p<.05$). Ölçeğin bütününden alınan ortalama puanlar incelendiğinde ise erkeklerin sportmenlik yönelim düzeylerinin kadınlardan daha yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 4. Katılımcıların Sosyal Aktivite Durumlarına Göre Analiz Sonuçları

Faktörler	Sosyal Aktivite	N	X	Ss	t	P
Sosyal Normlara Uyum	Evet	90	19,70	2,319	2,337	,021*
	Hayır	32	18,59	2,241		
Kurallar ve Yönetime saygı	Evet	90	20,54	2,459	2,230	,028*
	Hayır	32	19,40	2,538		
Sporda Sorumluluklara Bağlılık	Evet	90	20,58	2,326	2,477	,015*
	Hayır	32	19,40	2,298		
Rakibe Saygı	Evet	90	20,74	2,667	2,485	,014*
	Hayır	32	19,34	2,935		
Sportmenlik Ölçeği	Evet	90	81,57	9,433	2,485	,014*
	Hayır	32	76,75	9,459		

* $p<0,05$

Tablo 4’e göre, ölçeğin bütünü ve alt boyutları ile “sosyal aktivite” değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($p<.05$). Ölçeğin bütününden alınan ortalama puanlar incelendiğinde ise sosyal

aktivite yapanların sportmenlik yönelim düzeylerinin sosyal aktivite yapmayanlara oranla daha yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 5. Katılımcıların Sosyal Aktivite Durumlarına Göre Analiz Sonuçları

Faktörler	Günlük Antrenman Süresi	N	X	Ss	F	P
Sosyal Normlara Uyum	1 saatten az	9	19,55	1,810	,308	,820
	1 saat	58	19,20	2,440		
	2 saat	32	19,68	2,388		
	3 saat	23	19,47	2,293		
Kurallar ve Yönetime saygı	1 saatten az	9	20,22	2,682	,200	,896
	1 saat	58	20,06	2,533		
	2 saat	32	20,46	2,627		
	3 saat	23	20,39	2,407		
Sporda Sorumluluklara Bağlılık	1 saatten az	9	20,33	2,236	,047	,987
	1 saat	58	20,22	2,506		
	2 saat	32	20,40	2,284		
	3 saat	23	20,21	2,315		
Rakibe Saygı	1 saatten az	9	20,44	1,740	,396	,756
	1 saat	58	20,13	2,818		
	2 saat	32	20,81	2,977		
	3 saat	23	20,34	2,901		
Sportmenlik Ölçeği	1 saatten az	9	80,55	8,202	,223	,880
	1 saat	58	79,63	9,884		
	2 saat	32	81,37	9,921		
	3 saat	23	80,43	9,586		

*p<0,05

Tablo 5’ de, ölçeğin bütünü ve alt boyutları ile “günlük antrenman süresi” değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür (p>.05). Ölçeğin bütününden alınan ortalama puanlar incelendiğinde ise katılımcıların günlük antrenman saatleri arası ortalamalarının birbirlerine çok yakın olduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 6. Katılımcıların Spor Yapma Yılına Göre Analiz Sonuçları

Alt Boyutlar	Spor Yılı	N	X	Ss	F	P
Sosyal Normlara Uyum	1 yıl ve daha az	22	19,50	2,483	1,367	,256
	2 yıl	58	19,60	2,247		
	3 yıl	19	18,42	2,364		
	4 yıl ve daha fazla	23	19,65	2,366		
Kurallar ve Yönetime saygı	1 yıl ve daha az	22	20,54	2,558	1,382	,252
	2 yıl	58	20,53	2,556		
	3 yıl	19	19,26	1,995		
	4 yıl ve daha fazla	23	20,04	2,704		
Sporda Sorumluluklara Bağlılık	1 yıl ve daha az	22	20,54	2,344	1,661	,179
	2 yıl	58	20,58	2,309		
	3 yıl	19	19,26	2,232		
	4 yıl ve daha fazla	23	20,08	2,539		
Rakibe Saygı	1 yıl ve daha az	22	20,72	2,413	2,735	,047*
	2 yıl	58	20,84	2,882		
	3 yıl	19	18,84	2,455		
	4 yıl ve daha fazla	23	20,13	2,865		
Sportmenlik Ölçeği	1 yıl ve daha az	22	81,31	9,372	1,854	,141
	2 yıl	58	81,56	9,606		
	3 yıl	19	75,78	8,625		
	4 yıl ve daha fazla	23	79,91	10,211		

*p<0,05

Tablo 6’ da, ölçeğin rakibe saygı alt boyutu ile “spor yılı” değişkeni arasında 2 yıl boyunca spor yapanların lehine anlamlı bir fark olduğu görülmüştür (p<.05). Ölçeğin bütününden alınan ortalama puanlar

incelendiğinde 2 yıl spor yapanların sportmenlik yönelim düzeylerinin diğer spor yıllarına göre daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 7. Katılımcıların Spor Yapma Amacına Göre Analiz Sonuçları

Alt Boyutlar	Spor Yapma Amacı	N	X	Ss	F	P
Sosyal Normlara Uyum	Kişisel gelişim	36	19,52	2,408	,212	,888
	Sağlıklı yaşam	45	19,33	2,412		
	Mesleki kariyer	15	19,73	2,313		
	Sosyokültürel akt. katılma-paylaşım	26	19,19	2,245		
Kurallar ve Yönetime saygı	Kişisel gelişim	36	20,19	2,572	,458	,712
	Sağlıklı yaşam	45	20,20	2,537		
	Mesleki kariyer	15	20,93	2,548		
	Sosyokültürel akt. katılma-paylaşım	26	20,00	2,481		
Sporda Sorumluluklara Bağlılık	Kişisel gelişim	36	20,30	2,339	,428	,734
	Sağlıklı yaşam	45	20,33	2,430		
	Mesleki kariyer	15	20,73	2,374		
	Sosyokültürel akt. katılma-paylaşım	26	19,88	2,371		
Rakibe Saygı	Kişisel gelişim	36	20,38	2,759	,992	,399
	Sağlıklı yaşam	45	20,53	2,927		
	Mesleki kariyer	15	21,13	2,642		
	Sosyokültürel akt. katılma-paylaşım	26	19,65	2,697		
Sportmenlik Ölçeği	Kişisel gelişim	36	80,41	9,628	,495	,686
	Sağlıklı yaşam	45	80,40	9,989		
	Mesleki kariyer	15	82,53	9,598		
	Sosyokültürel akt. katılma-paylaşım	26	78,73	9,336		

*p<0,05

Tablo 7' e göre, ölçeğin bütünü ve alt boyutları ile “spor yapma amacı” değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür (p>.05). Ölçeğin bütününden alınan ortalama puanlar incelendiğinde ise mesleki kariyer yapma amacıyla spor yapanların diğer amaçlarla spor yapan öğrencilere oranla daha yüksek sportmenlik yönelim düzeylerine sahip olduğu görülmüştür.

Tartışma ve Sonuç

Bu araştırmanın amacı, farklı dövüş sporlarıyla ilgilenen ortaöğretim öğrencilerinin sportmenlik yönelim düzeylerinin belirlenmesi ve cinsiyet, sosyal aktivite, günlük antrenman, spor yılı ve spor yapma amacı değişkenleri açısından sportmenlik yönelim düzeylerini karşılaştırmaktır. Yapılan istatistik analizi sonucunda öğrencilerin arası sportmenlik yönelim düzeyi ortalamalarının orta seviyenin üstünde olduğu belirlenmiştir.

Katılımcılara doldurmaları için verilen 5’li likert tipindeki çok boyutlu sportmenlik yönelim ölçeğinde hem kadın hem de erkek öğrencilerin sportmenlik yönelim düzeyi ortalamaları 80.31 olarak bulunmuştur. Bunun sebebi olarak dövüş sporları eğitim kurumlarında edinilen disiplinin, ortaöğretim öğrencilerinde sportmenlik düzeyini artırdığı düşünülebilir. Bu sonuç, Ulukan (2020)’in ortaöğretim öğrencileri ile yaptığı çalışmada beden eğitimi dersi sportmenlik davranışları ölçeğinden elde ettiği ortalama puan ile yüksek düzeyde sportmenlik davranışına sahip olduğu bulgusuyla benzerlik göstermektedir. Bu çalışmalardan çıkan bu sonuçlar doğrultusunda spor alanlarında edinilen disiplin gibi kazanımların bireylere olumlu etkisi olduğu söylenebilir.

Araştırmada cinsiyetler arası sportmenlik yönelim düzeyleri karşılaştırıldığında ölçeğin sporda sorumluluklara bağlı ve rakibe saygı alt boyutlarında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Ayrıca ölçeğin bütününden elde edilen puana göre erkeklerin kadınlara oranla daha sportmen olduğu görülmüştür. Bunun sebebi olarak dövüş sporlarında erkeklerin daha profesyonel yaklaşıma sahip olmalarından ve kadınların duygusal durumlarından kaynaklı kazanma hırslarının daha fazla olması sonucu erkeklere göre daha fazla sportmen dışı davranışlar sergilemesinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Güllü ve Şahin (2018) milli güreşçilerin sportmenlik yönelim düzeylerini incelemiş ve araştırmanın sonucunda katılımcıların rakibe saygı alt boyutunda erkeklerin lehine anlamlı farklılık tespit etmişlerdir. Bu sonuç yapmış olduğumuz çalışmayla benzerlik göstermektedir. Yapılan literatür taraması sonucunda genelde sportmenlik alanında yapılan çalışmaların dövüş sporları dışında olduğu görülmüştür. Gürpınar ve Kurşun (2013), Çalayır ve ark., (2017), Koç ve Güllü (2017), Proios (2011), Lyons (2013) yaptıkları araştırmaların sonucunda kadın sporcuların sportmenlik düzeylerinin erkek sporculardan daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bu araştırmaların sonucunun ise bizim çalışmamızın sonucunu destekler nitelikte olmadığı görülmüştür.

Sosyal aktivitelere katılma durumuna göre yapılan karşılaştırmada ölçeğin bütünü ve alt boyutları arasında sosyal aktivitelere katılanların lehine anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu durumda sosyal aktivitelere katılan bireylerin sportmenlik yönelim düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilir. Buna sebep olarak sporun sosyalleşme üzerinde olumlu etkisinin olduğu bunun sonucunda da sosyal aktiviteye katılan bireyler arasında etkileşimin etkin olduğu düşünülmektedir. Yapılan literatür taramasında genel olarak sosyalleşmenin sportmenlik üzerinde olumlu etkisi olduğu gözlemlenmiştir. Stornes ve Bru (2002) ergen hentbolcular üzerinde yaptığı araştırmada sosyal düzene saygı ortalama puanlarının yüksek olduğu sonucuna varmışlardır. Banning ve ark. (2007) hakemlerin basketbolcuların sosyal davranışları üzerindeki etkisini araştırdıkları çalışmanın sonucunda sportmenlik davranışlarında etkilendiği ortaya çıkmıştır. Topan (2011) okullar arası müsabakalara katılan ortaöğretim öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmada kadın öğrencilerin sosyal normlara uyum düzeylerinin erkek öğrencilerden ilerde olduğunu belirlemiştir. Bu çalışmanın sonuçları yapmış olduğumuz çalışmanın sonucuyla paralellik göstermektedir.

Öğrencilerin spor yapma yıllarına göre yapılan karşılaştırmada ölçeğin rakibe saygı alt boyutunda 1 ve 2 yıl spor yapanların lehine anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Spor yapmaya yeni başlayan öğrencilerin daha uzun yıllarda spor yapanlara göre sportmenlik yönelim düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Bunun sebebi olarak sporcuların idealleri doğrultusunda ilgilendikleri spor dalının kurallarına ilk zamanlarda uymayı önem verdikleri daha sonraki yıllarda başarı elde etmek için üzerlerinde hissettikleri baskı, çıkar, ekonomik kazanç ve kazanma hırslarının da verdiği etkiyle zamanla sportmenlik anlayışının kayıpla sonuçlanmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Bu bulgudan elde edilen sonuç Güllü (2018) ve Özşarı ve ark. (2018) tarafından yapılan araştırmaların sonucuyla benzerlik göstermekte olup, araştırmacılar spor yapma yılları daha az sürede olan katılımcıların sportmenlik yönelimlerinin daha fazla süreyle spor yapmakta olanlara göre daha yüksek düzeyde olduğunu belirlemişlerdir. Ayrıca bu araştırmanın bulgusu Türkmen ve Varol, (2015) Sezer ve ark. (2015), Elik (2017), Yılmaz ve ark. (2017) tarafından yapılan araştırmaların bulguları ile benzerlik göstermektedir. Araştırmanın bu bulgusuna zıt sonuçlar olan araştırmalarda mevcuttur. Akoğlu ve ark. (2019) uluslararası spor organizasyonlarına katılan sporcular üzerinde yaptıkları araştırmanın

sonucunda spor yılı ile sportmenlik davranışları arasında anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür. Benzer şekilde Gürpınar ve Kurşun (2013) basketbolcu ve futbolcuların sportmenlik yönelimlerini inceledikleri çalışma sonucunda spor yaşına göre anlamlı bir farklılaşma olmadığını belirlemişlerdir.

Sonuç olarak; dövüş sporu ile ilgilenen öğrencilerin sportmenlik algılarının orta düzeyin üstünde olduğu saptanmıştır. Elde edilen bulgulara göre cinsiyet, sosyal aktivite ve spor yılı değişkenleri ile sportmenlik yönelimi arasında yapılan karşılaştırmalarda istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca katılımcıların günlük yaptıkları antrenman saatleri ve spor yapma amaçları ile sportmenlik yönelimi arasında anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Öneriler

Spor ahlakına, disiplinine sahip sağlıklı bir neslin yetişmesi ülkemiz için büyük öneme sahiptir (Altın ve Özsarı, 2017). Bu doğrultu da ahlaklı bireylerin yetişmesine ve sosyalleşmeye olumlu katkısı olan spora ülkemizin her yerinde ve her alanında destek verilebilir. Dövüş sporları üzerine yapılan çalışmaların kısıtlı olması sebebiyle farklı dövüş sporlarıyla ilgilenen sporcuların sportmenlik yönelimleri arasında karşılaştırılma yapılabilir.

Kaynaklar

- Akçakoyun, F., Çalışkan, E., Karlı, H. (2010). Dövüş ve takım sporcularının empati düzeylerinin karşılaştırılması. *Türkiye Kickboks Federasyonu Spor Bilimleri Dergisi*, 3(2), 37-47.
- Akoğlu, H.E., Ayyıldız, E., Sunay, H. (2019). Uluslararası spor organizasyonlarına katılan sporcuların sporda ahlaktan uzaklaşma ve sportmenlik davranışlarının incelenmesi. *Sportif Bakış: Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(2), 329-340.
- Altın, M., Özsarı, A. (2017). Sporcu eğitim merkezlerinde yatılı olarak eğitim gören sporcuların ahlaki karar alma tutumları. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(1),133-145.
- Arthur-Banning, S.G., Paisley, K., Wells, M.S. (2007). Promoting sportsmanship in youth basketball players: The effect of referees' prosocial behavior techniques. *Journal of Park & Recreation Administration*, 25(1).
- Balçıkanlı, S.G., Yıldırım, I. (2011). Profesyonel futbolcuların sportmenlik yönelimleri ve empatik eğilim düzeyleri. *Spor metre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 9(2), 49-56.
- Çalayır, Ö., Yıldız, N., Yıldız, Ö., Çoknaz, H. (2017). Hokey müsabakalarına katılan sporcuların beden eğitimi dersi sportmenlik davranışlarının incelenmesi. *İÜ Spor Bilimleri Dergisi*, 7(2), 27-37.
- David, P. (2004). *Human rights in youth sport*. 1st Edition. Routledge, London.
- Doğar, Y., Yağmur, M. (2019). Beden eğitimi ve spor dersinin ortaokul öğrencileri üzerinde sportmenlik davranışı etkisinin incelenmesi (Kahramanmaraş İli Örneği). *Journal of History School*, 43, 1651-1665.
- Elik, T. (2017). Güneydoğu Anadolu bölgesi futbol takımlarında amatör olarak futbol oynayan sporcuların sportmenlik yönelimleri ve empatik eğilim düzeyleri. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Ellis, G.D., Henderson, H.L., Paisley, K., Silverberg, K.E., Wells, M.S. (2004). Bringing sportsmanship back to your youth sports leagues, *Parks & Recreation*, 39(6), 46-51.

- Erdemli, A. (1996). İnsan, spor ve olimpizm. 1. Baskı. Sarmal Yayınevi, İstanbul
- Gencheva, N., Angelcheva, M., Marinov, T., Ignatov, I. (2017). Assessment of sportsmanship in case of institutionalized adolescents, deprived of parental cares. *Journal of Health, Medicine and Nursing*, 42,103-109.
- Güllü, A. ve Şahin, S. (2018). Milli güreşçilerin sportmenlik yönelim düzeyleri üzerine bir araştırma. *Turkish Studies Social Sciences*, 13(18), 705-718.
- Güllü, S. (2018). Sporcuların antrenör-sporcu ilişkisi ile sportmenlik yönelimleri üzerine bir araştırma. *Sportmetre, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi* 16(4),190-204.
- Gürpınar, B., Kurşun, S. (2013). Basketbolcuların ve futbolcuların sportmenlik yönelimleri. *Mediterranean Journal of Humanities*, 3(1), 171-176.
- Karasar, N. (2016). Bilimsel araştırma yöntemi. Ankara: Nobel Yayınları.
- Keating, J.W. (2007). Sportsmanship as a moral category. In W. J. Morgan (Ed.), *Ethics in Sport* (2nd ed.). *Human Kinetics*, 141-152.
- Koç, Y. (2013). Beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı ölçeği (BEDSDÖ) geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 15(1), 96-114.
- Koç, Y. (2017). A practice proposal for promoting sportsmanship behavior in physical education course: Constructing sportsmanship in juniors' games (CSJG). *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(2), 212-227.
- Koç, Y., Güllü, M. (2017). Lise öğrencilerinin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Sportmetre*, 15(1), 19-30.
- Lyons, V.L. (2013). Moral reasoning of collegiate athletes and intramural sport athletes: An investigation of the influence of religiosity, gender, and type of sport played. Master's thesis. The Ohio State University, Graduate Program in Education and Human Ecology, USA.
- Özsarı, A., Demirel, H., Altın, M., Yalçın, Y.G., Demir, H. (2018) Kadın basketbolcuların sportmenlik yönelimleri. *Türk Spor Bilimleri Dergisi*, 1(2), 66-71.
- Pehlivan, Z. (2004): Fair-play kavramının geliştirilmesinde okul sporunun yeri ve önemi. *Sportmetre, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2(2), 49-53.
- Proios, M. (2011). Relationship between student perceived conduct in physical education settings and "unfair" play. *International Journal of Applied Sports Sciences*, 23(2), 421-440.
- Şahan, H., Akpınar, S., Ulukan, M., Akpınar, Ö. (2008). Spor-medya ilişkilerinde iletişim teknolojilerinin rolü. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2(2), 155-164.
- Sezen-Balçıkkanlı, G. (2010). Çok boyutlu sportmenlik yönelimi ölçeği'nin Türkçe uyarlaması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 15(1), 1-10.
- Sezer, U., Ektirici, A., Özbal, A.F., Atlı, K. (2015). Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersi sportmenlik davranışlarının çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Uluslararası Spor Bilimleri Dergisi*,1(1),42-51.
- Simon, R.L. (1991). *Fair play: Sports, values and society*. Westview Press. Colorado.

- Stornes, T., Bru, E. (2002). Sportpersonship and perceptions of leadership: An investigation of adolescent handball players' perceptions of sportpersonship and associations with perceived leadership. *European Journal of Sport Science*, 2(6), 1-15.
- Stornes, T., Ommundsen, Y. (2004). Achievement goals, motivational climate and sportpersonship: A study of young handball players. *Scandinavian Journal of Education*, 48(2), 205-221.
- Sunay, H. (2016). Spor yönetimi. 2. Baskı. Gazi Kitabevi, Ankara.
- Tekin, G., Aykora, E., Bozacı, S., Eliöz, M. (2010). Dövüş ve takım sporcularının yalnızlık düzeyleri açısından karşılaştırılması. *Türkiye Kickboks Federasyonu Spor Bilimleri Dergisi*, 3(2), 28-36.
- Toohy, K., Veal, A.J. (2000). *The olympic games: A social science perspective.*: 2nd Edition. Cabi Publishing. Library of Congress Cataloging, UK.
- Topan, A. (2011). Ortaöğretim kurumlarında okullar arası futbol müsabakalarına katılan öğrencilerin fair play anlayışlarının kulüp deneyimlerine göre incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Türkmen, M., Varol, S. (2015). Beden eğitimi ve spor dersinin ortaokul öğrencileri üzerinde sportmenlik davranışı oluşturma etkisinin belirlenmesi (Bartın il örneği). *International Journal of Contemporary Educational Studies*, 1, 42-64. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/intjces/issue/25668/270721>
- Ulukan, H. (2020). Recent Advances in Health Sciences. İçinde: Dalkılıç M., Kesinkaya HB. (editör). Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışlarının incelenmesi. 1. Baskı. Gece Kitaplığı. Ankara, 523-538.
- Vallerand, R.J., Briere, N.M., Blanchard, C., Provencher, P. (1997). Development and Validation of the Multidimensional Sportpersonship Orientations Scale. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 19(2): 197-206.
- Yapan, H.T. (2007). Spor ahlakı. Gaziantep: Merkez Ofset
- Yıldıran, İ. (2004). Fair play: kapsamı, Türkiye'deki görünümü ve geliştirme perspektifleri. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 9(4), 3-16.
- Yılmaz, A., Esentürk, O.K., İlhan, E.L. (2017). Ortaokul öğrencilerinin ahlaki gelişimleri açısından sportmenlik yönelimleri. *International Journal of Human Sciences*, 14(4), 4969-4988.

Makale Alıntısı

Ulukan, M. (2021). Farklı Dövüş Sporunu Yapan Öğrencilerin Sportmenlik Yönelim Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi [Investigation of Different Martial Sports Students Sportpersonship Levels in Terms of Some Variables], *Spor Eğitim Dergisi*, 5 (1), 52-62.

Bu eser Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.